

DĚJEPIS

MATURITNÍ TÉMATA PČMZ

2021/22

08A

1. Předantické civilizace
2. Starověké Řecko
3. Starověký Řím
4. Raně středověká Evropa
5. Přemyslovské Čechy
6. Lucemburkové
7. Společnost a kultura středověké Evropy
8. Krize pozdního středověku a husitství
9. Evropané a jiné civilizace
10. Humanismus, renesance, reformace
11. České země 1471-1620
12. Velmoci 17. a 18. století
13. Baroko a osvícenství
14. Francouzská revoluce a napoleonské války
15. Svět 19. století
16. Habsburská monarchie a české země 1815-1914
17. První světová válka
18. Svět mezi válkami
19. Československo 1918-1939
20. Druhá světová válka
21. České země za druhé světové války
22. Počátek studené války
23. Éra uvolňování a závěr studené války
24. ČSR 1945-1960
25. ČSSR 1960-1989

1. PŘEDANTICKÉ CIVILIZACE

charakteristické znaky pravěku; největší událost pravěkých dějin: tzv. neolitická revoluce jako předpoklad vzniku prvních civilizací

periodizace dějin starověkého Egypta (do ovládnutí Řeky); egyptská kultura: náboženství a postavení panovníka, umění, písmo
vývoj státních útvarů v oblasti Mezopotámie; kultura Mezopotámie: náboženství a literatura, písmo, věda
hlavní mezníky starověkých dějin Židů, židovská kultura a náboženství

2. STAROVĚKÉ ŘECKO

periodizace, stručná charakteristika jednotlivých období; městské státy: porovnání způsobů správy (Athény a Sparta); řecko-perské nepřátelství: od řecko-perských válek po Alexandra

řecká kultura: náboženský polytheismus; idealismus výtvarného umění; srovnání s kulturou starověkého Říma

3. STAROVĚKÝ ŘÍM

periodizace; Etruskové a jejich kultura, charakteristika královské doby; vývoj správy státu za republiky, principátu a dominátu, hlavní instituce; hlavní mezníky expanze; důvody krize a úpadku Říma

porovnání hlavního zaměření řecké a římské kultury; náboženství: polytheismus a synkretismus; způsob zobrazování v řeckém a římském výtvarném umění

4. RANĚ STŘEDOVĚKÁ EVROPA

vpád barbarů a stěhování národů: nová etnika, jejich rozdělení a říše

Francká říše: územní a časové vymezení, Karel Veliký, dědictví Francké říše

Byzanc: struktura společnosti, způsob organizace státu a církve, porovnání s evropským západem; vláda Justiniána I.; boje vnitřní (ikonoklasmus) a vnější (sousedé), misie

Normané: směry výpadů, ovládnutí Anglie

První státní útvary na našem území: Sámova říše - důvody vzniku, způsob uspořádání; Velká Morava - hlavní mezníky vývoje, zahraničněpolitické vztahy a jejich souvislost s církevním vývojem

5. PŘEMYSLOVSKÉ ČECHY

periodizace vývoje českého státu za vlády Přemyslovců

Knížecí Čechy: první Přemyslovci a vznik českého státu; vzestup českých zemí v 11. století a první královské tituly; důvody krize ve 12. století

České království posledních Přemyslovců: Zlatá bula sicilská a její význam; vývoj územního rozsahu českého království a boje o jeho rozšíření; hospodářský rozvoj - města, cenné kovy, kolonizace

6. LUCEMBURKOVÉ

spory v Říši a vzestup Lucemburků

Jan Lucemburský: král cizinec vs. král diplomat; boje o českou korunu; spory s českou šlechtou; Janova mezinárodní politika

Karel IV.: nástup v Říši, snaha o stabilizaci poměrů a Zlatá bula Karla IV.; česká politika a zakladatelská činnost

Václav IV.: krize v českých zemích a v Říši

územní vývoj českého státu za vlády Lucemburků

7. SPOLEČNOST A KULTURA VRCHOLNÉHO STŘEDOVĚKU

a) Společnost

struktura středověké společnosti, učení o trojím lidu, sociální pyramida, lenní systém, poddanství

města, městská práva, druhy měst, řemesla a cechy; univerzity, systém studia a fakult

zemědělství: „agrární revoluce“ vrcholného středověku

rytířská kultura a křížové výpravy, jejich příčiny a hlavní mezníky, rytíři a rytířské řády

b) Kultura

kultura v Evropě po pádu Římské říše: kontinuita a diskontinuita, barbarizace a romanizace, raně středověká církev a vzdělanost

základní znaky románského umění: architektura, způsob a důvody zobrazování

gotika: internacionalita a reprezentativnost; hlavní znaky gotické architektury; proměny sochařství

hlavní gotické a románské památky u nás; vliv novogotického purismu

8. KRIZE POZDNÍHO STŘEDOVĚKU A HUSITSTVÍ

a) Krize pozdního středověku

hospodářský vzestup vrcholného středověku a jeho konec, hladomor; objevení, šíření a důsledky moru; náboženská krize, papežské schizma a kritika církve

b) Husitství

příčiny a program husitského hnutí; charakteristika jednotlivých směrů; hlavní mezníky bojů; výsledky a důsledky husitství, kompaktáta a problém jejich uznávání; „království dvojího lidu“ a problémy vlády Jiřího z Poděbrad

9. EVROPANÉ A JINÉ CIVILIZACE

a) Islám

vznik islámu a jeho hlavní myšlenky; počáteční fáze expanze, hlavní dynastie

Arabové na Pyrenejském poloostrově: vpád, cordobský chalífát, reconquista

osmanská expanze: porážka Byzance a obsazení Balkánu; pronikání do střední Evropy a jeho mezníky; organizace turecké armády a její proměny; úpadek a krize Osmanské říše

b) Objevné plavby a kolonialismus

důvody a cíle objevných plaveb

Portugalsko a Španělsko: hlavní směry pronikání, smlouvy o dělení koloniálních sfér

důsledky cest

pronikání dalších velmocí, odlišnosti způsobu šíření koloniálního vlivu, hlavní oblasti vlivu jednotlivých velmocí

britské impérium: sedmiletá válka a její důsledky, rozsah impéria

role kolonií v mezinárodních vztazích 19. a 20. století

10. HUMANISMUS, RENESANCE, REFORMACE

a) Humanismus a renesance

Itálie 14. a 15. století a předpoklady vzniku humanismu a renesance; proměna pohledu na svět; proměna uměleckých technik a námětů; hlavní představitelé a jejich díla

b) Reformace a katolická reforma

důvody kritiky a krize katolické církve; hlavní reformační směry, rozdíly oproti katolictví a vzájemné; katolická reforma, tridentský koncil, jezuité; šíření reformace, rozdělení Evropy a z něho vznikající konflikty

11. ČESKÉ ZEMĚ 1471-1620

jagellonský věk v českých zemích: původ Jagellonců; vnitřní fungování: stavovský stát; hlavní problémy doby a jejich řešení - rozdělení vlády nad zemí, náboženské spory, soupeření měst a šlechty; vladislavská gotika

České země od nástupu Habsburků po porážku stavovského povstání: velmocenský vzestup Habsburků na přelomu 15. a 16. století; konflikt představ o fungování státu: panovník vs. stavy; náboženské rozdělení země a pokusy o řešení - Česká konfese a Rudolfův majestát; české stavovské povstání, jeho důvody a průběh

12. VELMOCI 17. A 18. STOLETÍ

třicetiletá válka: příčiny vzniku války, periodizace, hlavní válčící státy a jejich cíle; vestfálský mír a důsledky války (politické, ekonomické, demografické, náboženské)

absolutismus 17. století: principy novověkého absolutismu; Francie Ludvíka XIV. – vnitřní proměny a války; Habsburská monarchie a postavení českých zemí - proměny vnitřního uspořádání a struktury společnosti 1620-1740

rozvoj a vzestup Anglie v 17. a 18. století: anglické revoluce 17. století; systém správy státu; Anglie jako koloniální velmoc; sedmiletá válka a její důsledky

13. BAROKO A OSVÍCENSTVÍ

životní styl a kultura v období baroka: rozšíření stylu a jeho odlišnosti podle států a konfese; základní znaky umění a životního stylu; hlavní postavy a díla evropského baroka; specifika českého baroka

osvícenství a osvícenský absolutismus: hlavní myšlenky osvícenství (s důrazem na politické myšlení); principy osvícenského absolutismu; porovnání způsobů realizace: Prusko a Rusko; reformy osvícenského absolutismu v Habsburské monarchii za Marie Terezie a Josefa II.

osvícenství a americká revoluce: odboj amerických osad, jeho důvody, hlavní mezníky, výsledky

14. FRANCOUZSKÁ REVOLUCE A NAPOLEONSKÉ VÁLKY

americká revoluce a její vliv na Francii

francouzská revoluce: francouzský absolutismus a důvody krize; základní myšlenky revoluce a jejich původ; periodizace revoluce od konce absolutismu po konzulát

napoleonské války: vzestup Napoleona a jeho důvody; koaliční války a vnitropolitická situace; Napoleonovo císařství; fáze napoleonských válek; výsledky vídeňského kongresu a Svatá aliance

15. SVĚT 19. STOLETÍ

a) Modernizační procesy

průmyslová revoluce: místo, doba a podmínky vzniku; nové vynálezy a technologie; hlavní rysy 1. a 2. průmyslové revoluce; centra a šíření; ekonomické a sociální důsledky

demografická revoluce; proměny sociální struktury; demokratizační hnutí

moderní národní hnutí: „staré“ a „nové“ pojetí národa, hlavní znaky příslušnosti k národu; právo na sebeurčení, národní stát a důsledky pro mapu Evropy

b) Velmoci 19. století

doba Svaté aliance: členové, cíle a výsledky Svaté aliance

revoluce 1848/9: cíle a výsledky revolucí a jejich odlišnost v jednotlivých zemích

viktoriánská Anglie; Francie Napoleona III.; sjednocení Německa; sjednocení Itálie; cesta USA ke kontinentální dominanci; Rusko za posledních Romanovců

16. HABSBUŘSKÁ MONARCHIE A ČESKÉ ZEMĚ 1815-1914

metternichovský absolutismus: principy správy státu

cíle a výsledky revoluce 1848/9 v Habsburské monarchii a jejích částech

revoluce 1848 v českých zemích: politické a národnostní spory

neoabsolutismus; obnovení ústavnosti, principy ústavy 1867 a rakousko-uherského vyrovnání

industrializace a proměny společnosti, národnostní problémy

české země: národní hnutí a státoprávní boj, jeho cíle a prostředky; sociální a politická diferenciacce; význam a proměny vztahů mezi Čechy a Němci v českých zemích

17. PRVNÍ SVĚTOVÁ VÁLKA

spojenectví a nepřátelství před vypuknutím války; hlavní spojenecké bloky; vývoj hlavních front a role jednotlivých států; nevýznamnější mezníky války; důsledky války

postoje k otázce české státnosti a jejich vývoj; proměny rakouské politiky po vzniku války; proměny názorů české společnosti a politiků; Masarykova zahraniční akce; legie; proměny názorů velmocí na rozbití Rakousko-Uherska; vznik ČSR

18. SVĚT MEZI VÁLKAMI

a) versailleský systém: nový systém hranic a mezinárodní politiky, jeho problémy

vývoj hospodářské situace: ekonomické důsledky války; „zlatá 20. léta“ a nový životní styl; dominance USA

krize 30. let: hospodářská krize, její důvody, rysy a šíření; politická krize jako krize mezinárodních vztahů a krize demokracie

b) šíření autoritativních a totalitních režimů

Rusko a SSSR: politické, hospodářské a sociální poměry v Rusku na počátku 20. století; příčiny a výsledky revoluce 1905;

Rusko v 1. světové válce, příčiny a výsledky únorové a říjnové revoluce; teoretická východiska bolševiků - marxismus,

marxismus-leninismus; občanská válka a válečný komunismus, NEP; změny po nástupu Stalina, velká čistka; role SSSR v

mezinárodní politice - Kominternu a idea světové revoluce

nacionální socialismus v Německu: důsledky války pro Německo a problémy výmarské republiky; principy nacionálního

socialismu; realizace hlavních programových bodů

19. ČESKOSLOVENSKO 1918-1939

národnostní struktura a konflikty v době vzniku; politický systém, ústava 1920, politické strany a vývoj vládních koalic; zahraničněpolitická orientace První republiky

hospodářská struktura, hospodářské a politické důsledky krize 30. let

sudetoněmecký problém a Mnichov; Druhá republika

20. DRUHÁ SVĚTOVÁ VÁLKA

vyhrocování mezinárodních vztahů na konci 30. let a důvody vzniku války

hlavní fáze: německo-sovětské spojení a blesková válka; bitva o Anglii; význam napadení SSSR a USA; boje na Balkáně, v severní Africe a v Tichomoří; obrát ve válce; spojenecké konference, druhá fronta a porážka Německa

podoba války: nové zbraně a taktika; holokaust - plány a způsob realizace

21. ČESKÉ ZEMĚ ZA DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLKY

problémy Druhé republiky a březen 1939

Protektorát: hlavní struktura, poměr sil a jeho proměny; cíle protektorátní vlády a nacistické správy

kolaborace a domácí odboj: masové akce, listopad 1939 a jeho důsledky; význam nástupu Heydricha; proměny odbojových organizací

zahraniční odboj: hlavní politická centra, jejich cíle a vzájemné vztahy; českoslovenští vojáci v bojích druhé světové války

22. POČÁTEK STUDENÉ VÁLKY

výsledky a důsledky 2. světové války: spojenecké konference a jejich důsledky, cíle velmocí

sporné body mezi Spojenci: Německo, Marshallův plán

vznik východního bloku: cíle a důvody vzniku, metody začleňování východoevropských států, utužování bloku

reakce Západu: Trumanova doktrína, vznik NATO, korejská válka

23. ÉRA UVOLŇOVÁNÍ A ZÁVĚR STUDENÉ VÁLKY

Chruščovova destalinizace a její meze: principy a důvody destalinizace, meze destalinizace - Maďarsko 1956, berlínská a karibská krize

Brežněvův neostalinismus: program stabilizace kádru a cesta ke krizi gerontokracie

závěr studené války: vyhrocení vztahů na přelomu 70. a 80. let; nástup neokonzervativců; Gorbačovova přestavba; rozpad východního bloku a konec studené války

24. ČSR 1945-1960

principy obnovy ČSR: rozchod s předmnichovskou republikou; systém Národní fronty a „lidová demokracie“; zahraničněpolitická orientace a její limity; odsun

stalinizace ČSR: růst moci komunistů a únor 48; politické a sociální změny; politická perzekuce a procesy; hospodářské změny; změny ve vedení KSČ a státu

25. ČSSR 1960-1989

ČSSR v 60. letech: éra A. Novotného a její principy; kulturní uvolnění a jeho důsledky; sjezd spisovatelů 1967

„obrodný proces“: principy a problémy změn roku 1968; spory uvnitř KSČ; spory uvnitř bloku, Brežněvova doktrína a intervence

normalizace: moskevské protokoly a role hlavních postav roku 68 po srpnu; nástup nového vedení a jeho cíle

opozice: formování opozice v 70. letech a význam Charty 77; práce disentu a represe

konec režimu: reakce vedení KSČ na přestavbu; stupňování aktivity opozice, demonstrace 1988-89; listopad 1989